

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ TESTÜLET.

FŐMUNKATÁRS:

VÁRADI KÁROLY.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KISS SÁNDOR.

Rovatvezetők: BENEDEK SAMU, HEGEDÜS ISTVÁN, PARÁDI KÁLMÁN.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt, félévre 1 t 50 kr.

Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illetők a szerkesztőhöz (lakik Ovár. Bástyautca 1. szám alatt); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklámciók pedig — Propper Ferencz egyleti pénztárnok címén — a kiadó hivatalba (csillagútcá, 7. sz. a.) küldendők.

Kérelem lapunk t. pártolóihoz.

A kolozsmegyei tanító-testület idei közgyűlésében is azon feltétel alatt határozta el a „Család és Iskola“ további fentartását, ha a társegyetek, tanító társaink és a tanügybarátok bizalmukat vállalatunktól ezután sem fogják megvonni. Az egyletnek nincs tehetségében a lapért, melyet nem hiúságból, hanem a hazai tanügy érdekében hozott létre, anyagi nagyobb áldozatokat hozni s így midőn lapunk ez évi folyamát jelen számunkkal bevégeztük, tisztelettel kérjük fel lapunk pártolói közül azokat, kik azt tovább jártatni nem akarják, sziveskedjenek e határozatokról minket egy levelezési lapon magunk tájékozása végett tudatni, hogy már az ujévi számmal ne alkalmatlankodjunk nálók.

Azokat pedig, kiket jövőben is szerencsések leszünk olvasóink sorában tisztelhetni, bizalommal kérjük, méltóztassanak lapunkat körükben esmertetni, terjeszteni. Minél tömegesebb pártolásban részesülünk, annál inkább leend tehetségünkben, hogy lapunkat mind terjedelem, mind tartalom tekintetében értékesebbé tegyük.

T. gyűjtőknek 8 előfizető után egy, 12 után két tisztelet-példánnyal szolgálunk.

És végre kérjük azon t. olvasóinkat, kik még a lapdíjjal hátralékban vannak, siessenek azt mielőbb beküldeni.

A szerkesztőség.

A gyermekek, mint szüleik nevelői.

II.

(Befejező közlemény.)

Láttuk, hogy az első lecke, a melyet gyermekeinktől veszünk, a lemondás és türelem nagy leckéje.

Kezdetben nehezen megy biz'a; mert fiatalságunkban annyit élünk hiú vágyainknak, örömeinknek s ábrándjainknak, hogy a mikor a komoly valóság ránk köszönt, sehogy sem tudjuk belé találni magunkat. Mind-egyre vissza-vissza sirnak azokhoz, a miket elvesztettünk, vagy a miket még el sem is érhattünk, különösen

nehezünkre esik, hogy miért nem lehetünk továbbra is oly szabadok, oly függetlenek, mint a míg fiatalok voltunk.

Csak lassanként tanuljuk meg, hogy egyebek közt már csak azért sem, mert nem engedik meg a kicsinyek. Még későbbben látjuk be azt, hogy annak, a mit ők komolyan tiltanak, jó szívvvel és józan észszel nem szabad ellenállanunk.

Míg ezt belátnók, már mint apák és anyák is, gyakran ki-kirugunk a könnyű hámból, hogy majd annál könnyebben fogassunk súlyos igába. Gyermekeink kérésökkel, sirásukkal, vagy bús némaságukkal most is hívogatnak ugyan vissza; de nekünk nem tetszik velök és érettök egyhangúan vonogatni azt a könnyű székért, a melyre az ők ártatlan örömeik vannak rakva. Megszökünk tőle napokra, hetekre hónapokra, sokszor talán évekre, hogy majd egy egész életen át tologassuk helyette Ixion kerekét arra a nagy hegyre, a melyet megélhetésnek neveznek, s a melyről az iszonyatos kerék — a mi könnyelműségünk, tétlenségünk, vagy bűneinknek malomköve — majdnem szétzúzólag gurul reánk mindegyre vissza.

Rettenetes sors! S mégis jóformán számba se vesszük mindaddig, míg gyermekeink nem kezdenek kisé cseperedni.

Szerencsénkre azonban: hamar nőnek a gyermekek, s a mint nőnek, a szerint mind többet követelnek. Az az, ha ők nem mondják is, de rendre-rendre csak észrevesszük, s kivált ha gazdagok nem vagyunk, meg is érezzük, hogy több száznak kell már enni adnunk, több testre ruhát aggatnunk, s több lelket az élet kenyerével s vízával táplálgatnunk. Mit van mit tennünk? ... Engedünk saját szeszélyeinkből, kényelmünkéből, néha még szükségainkből is, csakhogy az ő létezésük s fejlődésök követeléseinek eleget tehessünk.

Nem járunk ki már annyit — vagy kell, vagy nem — a háztól; ritkábban gyűjtünk magunkhoz társaságot; kevesebbet adunk a divatra, fényre; nehezebben vétet-

jük rá, vagy határozzuk el magunkat egy-egy kirándulásra, s kényeztetésre; s könnyebben felszámíthatjuk (s egy ideig ugyancsak pontosan számítjuk is) hogy hány-szor voltunk ebben az esztendőben vendéglőben, soiréban, színházban, bálban.

Megférünk már odahaza is! Sőt rövid időn kezdjük bánni, majd meg csodálni, hogy miért is kerültük s untuk eddig annyira az otthont. Eszünkbe jut, hogy azért, mert a gyermekek sokat sirtak s rendetlenkedtek. De már ritkábban üldöznek efelé. Hisz ott ülünk közöttük s rendet tartunk; ha kell békességet szerzünk; néha beleelegyedünk játékaikba; többször megbúzdítjuk és segítjük munkáikban.

Igy nevelnek ők minket nemcsak lemondásra s türelemre (és pedig olyan türelemre, a mely nem fáj, nem csüggeszt el); hanem egyszersmind háziasságra, családiasságra.

Ezekre is keveset adtunk eddig, míg a nagy világban éltünk. Most hogy elvonultunk tőle, nélkülük meg sem is élhetnénk.

Megutáltuk már a hiú pompát, az üres bókokat; ezért oly jól esik oda haza a mesterkéletlen egyszerűség, a nyílt egyenesség. Itt nem foly csalás, ámitás, fondorkodás; nem jelentkezik száz- meg százféle alakban a nemtelenebbnél nemtelenebb önzés, az erőlködő nagyzás, a nagyzó kicsinykedés. Itt őszinte bizalom, odaadó ragaszkodás, tiszta szeretet és nemes gondoskodás mozgat és intéz mindeneket, nem mint az élet nagy szinpadán, a melynek folytonos váltakozással forgó nagy szövevényű, súlyosztó és emelő gépezetét annyi titkos rugó hajtja.

Csoda-e, ha e kedves cseréért könnyen és hamar feledjük, a mit elvesztettünk, s egész odaadással élünk annak, a mit nyertünk?!

Ha sok a gyermek, többet gondolkozunk, töprengünk, dolgozunk és fáradunk; de nem unjuk, mert aggodásunknak s munkánknek majdnem minden perczen tapasztaljuk örömet, sikerét. Különösen jól esik tapasztalunk, hogy a mint mi gondosabbak, rendszeretőbbek leszünk, a szerint lesznek gyermekeink is mindinkább szemesebbek, vigyázóbbak. S e tekintetben még a leggondatlanabb s legrendetlenebb gyermekek is nevelik szüleiket. Annyi bajt, kárt zakatát és rendetlenséget okoznak tudni illik nekik a háznál, s azon kívül is, a mennyivel végre is rákényszerítik őket, hogy ezután magok is gondosabbak s rendszeretőbbek legyenek.

Altalában igen sokkal folynak be gyermekeink arra, hogy életre valóbbak legyünk.

Nevezetesen már munkáinkban is sokat tanulhatunk tőlük! Ha látjuk, hogy mily készséggel vállalkozik már a kis gyermek is mindenre, a mit csak szüleiért, vagy a háziakért tehet: lehetetlen komolyabban lelkünkre nem vennünk, hogy nekünk is ily kész örömet kell éreztök s házunkért élnünk. Aztán, ha megbízást kapnak kicsinyeink valamire, minő pontossággal,

kitartással s lelkiismeretességgel igyekeznek eljárni benne! Be kell vallanunk, hogy bizony sokszor olyannal, a mely még nekünk — nagyoknak — is becsületünkre válnék.

De mi gyakran durván utasítjuk vissza e szives vállalkozást. Ha a sepregető vagy portörő anyához odaállit a kisleánykája egy tollúszárral, vagy ronggyal, hogy — ébredező ösztöne s eleven munkakedve sugallatára — példáját utánozza: anyja tovább löki vagy más szobába viszi, mert útjában áll. S különös, hogy az ilyen anya idővel, az az akkor, a mikor a kis lányka már jól feleseperedett s így elérte azt a kort, a melyben már igazán kellene neki is sepregetnie — csodálkozik azon, hogy ő kényessége mennyire irtózik a portól; hanem azért az asztalon s a butorokon mégis elnézi, ha mindegyre nem figyelmeztetik rá.

Hogy e látszólagos csekélyégeket is érdemök szerint méltányoljuk, mullassunk még kissé ennél a tréfás házi rendnél!

Elkövetkezik az aszalterítés ideje. Nemesak annál a bizonyos anyánál, hanem napjában legalább egyszer majd minden háznál. Ekkor az iskolából hazakerült gyerekek megint mind ott sűrögnek-forognak az aszalterítő körül. Nemesak azért, mert móhon várják, hogy mikor hozzák fel már az ételt; hanem — s talán még inkább — azért, mert szeretnének valamit segíteni, hogy annál inkább megérdemeljék az áldást. De nem szabad, nem lehet! Mindegyre hangzik a visszaütés: „ne járj ott; feldöntöd a sótartót, levered a vizes kannát, bemocskolod vagy lehuzod az abroszt!“ Erre a kis segítségek megszügyenyülten — tehát szomorúan vagy dacosan — elsompolyognak, s nem is kerülnek be addig, míg az asztalon nem párolog a leves! Ekkor is nagy lármával kell előkeríteni a hiúból, pajtából vagy a csúrból, a hol azalatt, a mig mások még székeket is raktak az asztalhoz nekik, jól mulattak, de derekasan be is mocskolták magokat. Előbb hát sorra kell mosdatni mindnyáját, s csak azután ehetnek — a nagyok is. Persze, van aztán azért elég bosszúság — már csak azért is, mert ekkorra a nagyok már talán éhesebbek, mint a kicsinyek.

Hagyjuk hát őket, hadd csillapítsák éhüket! Magunk pedig, miután egy helyt reggelre már kisépértettük a szobát, más helyt meg délre nagy nehezen feltaláltattuk az ebédet — nézzünk be valahová este is; mert a nevelésben és a társadalomra nagyon fontos, hogy a családok hogyan és mivel töltik az estét.

Olyan házhoz lépünk be, a melyben 2 család lakik. Elöl a családfő egy gazdag úr, bizonyosan ügyvéd vagy kereskedő, mert napjainkban leginkább ők a gazdagok — hátul pedig egy egyszerű, de nem éppen szegény iparos. Térjünk be előbb az utóbbihoz, mert ő és családja úgy is előbb tér nyugalomra; ilyenkor pedig nem illő alkalmatlankodni senkinek a házában.

A mint végig haladtunk az udvaron, iszonyatos

zsivaj és ordítás üti meg a fülünket. Azt hihetnők, nyúzzák ott benn egymást, pedig ellenkezőleg nagyon is jó dolguk van az urfiaknak: nincsenek odahaza a szüleik s kedvökre hancoznak.

Csendesebb multság foly az iparos házában. Bevégezték mára a műhelyi munkát, s most együtt ül az egész család a műhely melletti szobában, a nagy asztal körül. A legnagyobbik fiu, a ki iskolába járó testvéreivel együtt megtanulta már a holnapra kihagyott lezékét, fennhangon olvas egy könyvből, s az apja, anyja és a testvérei úgy hallgatják, mintha már is pap volna. De azért az utóbbiak — a most valóban pihenő apán kívül — mindnyájan foglalkoznak is valamivel. A leányok — az anyjokkal — foltoznak, varrnak, kötnek; vagy lencsét, babot s buzát szemelnek. A kisebb fiúk pedig legalább fonalat seritenek, vagy a eszmájukat takarítják ki más napra; mert az apjuk nem aféle uri mester, a ki érettök és nekik tartaná az inast.

Különben nincs is az most idehaza; ő is tanul: az ipariskolában van. Soha sem marad el; mert a mestere fajtól mindig szorgalmat lát, aztán meg, mert nem is tartják a háziak soha vissza. Még ha sok dolog van is a háznál, akkor is elküldik pontosan. Ilyenkor a gazd' uram fiai végzik el helyette a dolgot, kik önként ajánlkoztak erre szüleiknek, csak hogy mehesen iskolába a fiú, a kit — a mikor csak idejök és ideje engedik — maguk is szívesen tanítanak.

Szóval: itt kedves az élet s jó rend van a háznál; nem mint ott elől, a hol legtöbbsnyire 10—11 óra felé vetődnek haza a szülők.

De ekkor legalább már csendet találnak, mert ekkorig jól kivesszekedtek s verekedtek magukat a gyermekek. Imé: a nagy küzdelem után ott is hevernek sorban elnyúlva a szőnyegen, vagy a divánokon. Elég bajokba is kerül a cselédeknek, míg felverhetik az álmukból, hogy egyenek is már valamit, hiszen az ozsonya óta — azon kívül, a mit az éléskamra kulcsával a kezökre kerithettek — még nem ettek semmit. Hanem azért szívesen elengednék a gazdag vacsorát. De végig kell ülniök, ha végig alusszák is. Azután aztán mehetnek fekvünni, s illetőleg elébb még egyet jót veszekedni a cselédekkel, hogy miért nem vetkeztetik hamar, vagy miért nem engedik, hogy gunyástól heverjenek le az ágyba.

A szülők ezalatt egy ideig még az asztalnál maradnak, hogy a thea mellett — szokásból legalább — egymással is váltsanak egy pár szót. De nem sok mondanójuk van. Útjaik nagyon eltérnek egymástól, mert az, a mi összehozhatná: gyermekeik fejlődése, sorsa, jövője kevésbé érdekli őket.

Elég ezt tudnunk; s mivel ezzel tudjuk azt is, hogy itt bizony nem nevelik a gyermekek szüleiket, a mi egyébiránt nem is csoda, mert kölcsönben szokott ez menni — bátran mehetünk tovább.

De éjnek idején hol koberolnánk tovább? Térjünk hát nyugalomra mi is, s legalább álmunkban álmódjunk

meg a folytatását annak, a minek a vizsgálatába jó formán még bele sem kezdettünk.

Álmodjunk arról, hogy gyermekeink gyengeségeiben s hibáiban hogyan ismerjük fel addig nem ismert, vagy számba sem vett gyengeségeinket, hibáinkat; és hogyan hagyjuk el azonnal s szokajuk le rendre róluk gyermekeinket is.

Álmodjunk meg, hogy ártatlanságukat gyönyörrel látva és éppen azért aggodalmason féltve, hogyan örködünk napról-napra mind jobban saját erényünk s jellemünk felett.

Álmodjunk szemeik ragyogásáról, ha jót tenni; sziveik hangos dobogásáról, ha nemesen küzdeni látnak, — az igaz könyűről, a melylyel halálunk óráján megsiratnak s a mély háláról és nemes büszkeségről, a melylyel holtunk után is emlegetnek.

Álmodjunk sok szépről, sok jóról; de reggelre ébredve ne röppenjen el álmunk, hanem az új világosság első percétől kezdve kezdjük élni — s erős hittel a jónak, igaznak és nemesnek diadalában — éljük folytonosan és megszakítás nélkül azt az életet, a mely minket is, gyermekeinket is bizonyon boldogságra vezet!

Váradí Károly,

A közoktatás a párizsi közkiállításon.

V.

Belgium.

(H. I.) Belgium, mely mindennemű ipari, gazdasági, művészi termékei által is az 1878-iki kiállításon a legelső helyek egyikét vivta ki magának, nem kevésbé szépen van képviselve a tanügy terén is. Tanügyi kiállítása, mely a lehető legdúsabb, oly tiszta szemlélettel, oly izléssel van elrendezve, hogy az ügyes rendezők dicséretére válik. Két részre osztható az egész kiállítás:

1. A belga kormány; 2. városok, egyesek és társulatok kiállítása.

A belga alkotmány két cikkelye, mely a kiállítás két végén föl van függesztve, némiképp maga a kiállítás uralkodó elvét foglalja magában, mely cikkelyek beletett elveknek maga a kiállítás mintegy kifejezése és megtestesülése. „Az oktatás Belgiumban szabad; minden óvó intézkedés tiltva van, a bűnök fékezését csak a törvény szabályozza. Az ingyenes oktatás törvény által van szabályozva (Az alkotmány 17. §. 1. 2.) A közoktatás vezetésével megbízott osztálya a belügy-ministeriumnak, mert az utóbbi időben ez lett megbízva a tanügy intézésével, a terem mélyében egy hosszn oszlopsort foglal el, melynek legkisebb zugát is betöltötték. A középen a belga király mellszobra látszik az egészet dominálni: alatta egy térkép van kiterítve, mely a belga közoktatási viszonyokat tünteti föl. A kormány

kiállita minden hivatalos jelentést, az általa egybeállított statisztikai kimutatásokat, melyek a közoktatás egyes ágairól példányszerű pontossággal adnak képet, sőt mintegy szemléltetővé tette e képet az igen világos és érthető térképek által. Így találjuk a térképen megkülönböztetve az illető vonalok és jegyek által a mi a népoktatást illeti: a három évenként tartott versenyek eredményeit; a növendékek elemi oktatásának kezdő korát és fokát; az ingyenes oktatás haladásának mértékét, az elemi iskolákba járó növendékeknek a népesség számához való viszonyát; a növendékek számának a nemek szerinti arányát; a növendékek számának növekedését a különböző elemi iskolák szerint stb. Ez ugyyszólva élő statistika és ismételjük a közoktatás minden közigazgatási ága így van kezelve.

Másfelől az iskola minden fajára nézve, a gyermekmenhelyektől kezdve a klasszikus és felső oktatásra szánt intézetek legfelső fokáig, a kormány külön tervrajzokban összeállítá az ezen intézetekben uralkodó szervezési elveket, programjait is közzéteszi, míg térképek, rajzok és fényképek tüntetik fel külső be rendezéseket.

Ezután jönnek a butor és iskolai taneszközök mintái, melyek alkalmasak az oktatásnál használt módszer és tanmenet feltüntetésére, valamint az oktatás által elért eredményről tesznek tanúságot a bemutatott iskolai dolgozatok és feladványok.

Mindezen példányok, melyeket a belga kormány bővíben küldött be, oly rendbe hozták, hogy az oktatás minden különeme elkülönítve és egymásmellé kellő egymásutánban rendezve: e roppant tömegben kevés és rövid ideig tartó tanulmányozás mellett tájékozást rendkívül könnyen nyerhet a szemlélő és külön irányban teheti meg tanulmányait. Itt csak egy pár fontosabb mozzanatot kívánunk kiemelni.

A mi először is a szemléltető oktatást illeti, a belga tanítók magok is nagy számban küldtek be teljes iskolai muzeumokat, mindennemű gyűjteményeket, melyek általában élénk gyakorlati érzékről tesznek tanúságot. A helyi viszonyokhoz bámulatos könnyűséggel képesek alkalmazkodni e tanítók. Ez iskolai muzeumok összehasonlítása szintén termékeny tanulmányra vezetne.

Érdekes megolvasni az elemi oktatással foglalkozó tanítók összejövetelét, testületi gyűléseit szervező szabályzatot. Ez intézmény Belgiumban igen életre valónak bizonyult. E tekintetben mi sem állunk hátra.

A beküldött iskolai dolgozatok is igen tanulságosak. Kívánatos lenne, ha a természettan és rajz oktatására, valamint a kertészetre, a szükséges eszközök gyűjteményére nézve, mely a kormány kiállítását tartalmazó csarnok balszegletén foglal helyet, Franciaországban is miként Belgiumban „elő írva” lenne, mint a hogy egy tanító értekezletre szánt eszközök gyűjteményének közös felirata mutatja. Defodon úr e követelését azon bő készlet költetheti föl, mely a taneszközök

dolgában jól ellátott belga iskolákat kitünteti; nálunk kevésbé volna követelő, mert jól mondja Defodon ur hogy nemzeténél közmondás: az étvágy nő ha eszünk. A kormány kiállításától külön, két oldal teremben van Antwerpen és Lüttich városok kiállítása. Kiváló figyelmet ébresztenek a Lüttich óvodáiból beküldött kis munkák és községi iskoláinak jelentékeny mérvű munkakiállítása. Másfelől a Brüsszelben székelő közoktatás előmozdítására alakult egyesület beküldte az általa 1875 októberében megnyitott mintaiskola gyűjteményeit és butorzatát. Ez iskola most egyike Belgium legszebb intézeteinek.

Megemlítjük még csak úgy futtában, a Hainotban felállított g a z d a s s z o n y i s k o l á k érdekes kiállítását. Ez intézetben kis lányokat szoktatnak be házi munkákba, főzésbe, sütésbe, mosásba, fehérnemű foltozás- varrás- szabásba stb.

Nevezetes helyet érdemelnek több ipar- és szakiskola küldeményei. A keresztyén iskolákban működő szerzetesek oktatása, mely ez országban annyira el van terjedve, szintén gazdagon van képviselve; különösen megemlítendő a karlsburgi elemi iskola vezetőjének, Alexis szerzetesnek földrajzi eszközei és térképei.

Az iskolai egészségügy köréből.

IV.

Ugy hisszük, hogy nem teszünk haszontalan dolgot, ha az iskolai padok és asztalokról is megemlékezünk e helyen egy pár sorban.

A tudomány azon derék mivelői közül, kik észleletük tárgyává tették az iskolai élet egészség ellenes viszonyait s az abból folyó hátrányokat alig van egy is, ki figyelmére ne méltatta volna az iskolai padokat és asztalokat. E derék tudósok sokat irtak és fáradoztak abban, hogy a tanulóknak a tanórákon való ülést lehetőleg olyan kényelmessé tegyék, hogy abban sem a test, sem a figyelem ki ne fáradjon, vagy is hogy az az egészségügyi kívánalmaknak megfeleljen. És valóban e kérdés méltán érdemes is a leg gondosabb figyelemre, mert ha eltekintünk is a kényelmetlen üléstől származható és sokszor az egész életre kiható veszélyes következményektől, már csak az iskolai figyelem és tanítás sikerének biztosítása, illetőleg fentartására is olyan határozott befolyással van, mely méltóvá teszi az erre vonatkozó körülményeknek leglelkismeretesebb számbavételét. Hogy többet ne említsünk: képzelhetünk-e a tanítás sikerét kockáztatóbb körülményt s egy tanítóra nézve fárasztóbb munkát, mintha tanítás közben — legyen az írás, olvasás vagy rajzolás — tanítványait folytonosan szólíthatnia kell, hogy helyesebben, szabályszerűbben üljenek. Pedig itt a hiba legtöbbször nem a tanulóknak van — s ezt egy élet- és lélektani esmeretekkel bíró tanító hamar is észreveszi — hanem igen is a célszerűtlen iskolai padok és asztalokban rejlik a baj

oka. Ezek okozzák, hogy a kényelmetlen ülés folytán a tanulók izmai hamar kifáradnak s így kényszerítve vannak folytonosan mozogni, nyugtalanzkodni. Mert mit látunk e téren még ma is intézeteink egy nagy részénél? Azt, hogy részint költség kimelés, részint gondatlan tudatlanságból akárhány iskolánkban, hol 6—8 osztály van, 8—15 éves tanulóiig, sőt még azon felül is, egyforma padok és asztalok használatnak; hogy még ma is vannak, sőt van Kolozsvárt is iskola, hol hát-támasz nélküli padokkal találkozunk!

Bardaleben, Küchenmeister, Rimak, Virchow s más kitűnő orvosi kapacitások egyhangulag állítják, hogy az iskolákban használt butorok lényegesen befolyanak a gyermekek látszervi, gerincoszlopi, mell és zsigéri megbetegüléseire. Rövidlátás, elgörbült gerincoszlop, viszeres peripangás, vastag nyak, önfertőztetés a leggyakoribb iskolai betegségek; és e betegségek legfőbb szerző oka azon aránytalanság, mi az iskolapadok és asztalok, másfelől a gyermekek testi fejlődése és korbéli különbsége közt van.

A tanuló ifjúság fejlődésében ezen annyira káros befolyású tényezők megszüntetésében — úgy az elméleti, mint gyakorlati téren — eddig már több tekintély gondolkozott. Terünk nem engedi, hogy az egyesek által tett észleleteket itt részletezzük; a helyett tehát csak összevonva adjuk itt a legáltalánosabb tudnivalókat a következőkben:

1. Az asztalok és padok magassága legyen arányban a tanulók testi fejlettségével.

2. Minden pad hát-támaszsal látandó el, hogy a tanulók ahhoz támaszkodhassanak.

3. Az iskolai asztal olyan magas legyen, hogy az ülő tanulóknak gyomor gödréig (scrobiculum cordis) érjen.

4. Az asztal és pad közti távolság legfeljebb 2', sőt valamivel kevesebb is lehet. Nagyobb távolságnál a tanuló mellkasát az asztal széléhez nyomja s fejét tulajdonosan előhajlítja; ilyen test tartásnak legközvetlenebb eredménye az aquiralt rövidlátás.

5. A lábak a szoba padozatán nyugodjanak; a padokhoz lábtámaszt alkalmazni nem csak hogy nem kell, de veszélyes is, mennyiben a vigyázatlan gyermekek lábái könnyen beszorulhatnak a padozat és támasz közé, miből lábficam, sőt néha a lábszár alsó részén veszedelmes törés is következhetik.

6. Egy pad hossza 5—6 tanulóra legyen számítva; hol azonban költség kimelés nem jön tekintetbe, ajánlatos minden két tanítvány számára külön asztalt és székeket csináltatni, mert így a tanulók testi fejlettségéhez arányos alkalmazást legkönnyebben el lehet érni.

7. A padok között legyen annyi hely szabadon hagyva, hol a tanító kényelmesen járhat. Így a tanító jobban ellenőrizheti a növendékek magaviseletét, ők magok kényelmesen és lármá nélkül foglalhatják el helyeiket, a tanterem tisztogatása pedig lényegesen meg lesz könnyítve.

8. A padok és asztalok úgy állíttassanak egymás mellé, hogy ha pl. a tanuló a kissé ferde állású asztalra tekteti balkarját, a felkarsont a törzs hosszában a mellkashoz simuljon, a felkar pedig az alkarral egy ép-szöveget alkosson. Így a tanulók kényelmesen fognak ülni, s ülőhelyeiken bárminő szabadmozgást megerősítés nélkül fognak megtenni.

9. Végül kívánatos volna, hogy minden tanév elején a tanulók pontosan megméréssenek s ülőhelyeik e mértéknek megfelelőleg osztassanak ki. Az iskolai egészségterén igen sok érdemeket szerzett Guillaum, kantonja iskoláiban minden tanév elején megtette az ily méréseket. Tíz egyforma magasságú gyermeket egy csavar által idomítható padra ültetett, s midőn a lábszárak térden alól megváltak hajtvá s az előkar az asztalra van támasztva, megmérte a test hosszát. Ily eljárással természetesen célszerűen lehet berendezni a tanulók ülőhelyeit.

Ki e kérdésekkel bővebben akar megismerkedni, utaljuk dr. Varrentropp azon értekezésére, mely a „Deutscher Vierteljahrschrift für öffentliche Gesundheitspflege 1869.“ c. folyóiratban jelent meg.

A népnevelés a babonák és népszokásokkal szemben.

Ha a tanító a múlt alkalomkor említett bibliai elbeszélés tanításakor időt vesz magának egy kis kitérésre s összeköti a tudományt a realis élettel, ha nem csak tanít, hanem oktat is: milyen megbecsülhetetlen hasznot tesz nemzetgazdasági szempontból is! És a kis kitéréssel vajmi kevéssel nyulik meg a tanítás! Az egész annyiból áll, hogy elmondja tanítványainak: miért tartja a nép a péntek napot szerencsétlennek? Jézust a mi megváltónkat, az isten szent fiát, kishitű ellenei ekkor feszíték meg. Ellenei bünt követtek el, s az isten azért őket megbüntette, de ha jót tettek volna, bizonynyal megjutalmazandja. Az ők munkája vétek volt s ezt sem pénteken, sem szombaton sem semmiféle napon nem szabad elkövetni, de jót tenni, jóban fáradni mindig szabad, s isten előtt mindig kedves dolog. Megtöri a babonás hitet az által, hogy tanítványaival épen péntek napon kezdi meg kirándulásait, s a szerencsés siker után a babonás hitet nevetségessé teszi.

Így kell eljárni a vallástanítónak, ha igazán nevelni, oktatni s az erkölcsi életnek használni akar. Hiszem, tudom, hogy sok nehézséggel jár, mert a tanítónak, ki így akar eljárni, ismerni kell a népet a mely közt él, annak babonáit és gondolkodásmódját teljesen; képzettséggel kell bírnia, hogy a tananyagot a szükséges bővítéssel ellássa. azt az élettel összekösse. Mindenek fölött pedig bírnia kell tapintattal, mert a valás, a hit a szív tárgya, szenteltárgy, melyet egy két botlással bemocskolt hatunk. De egy tanító (lelkész) előtt kinek egyetlen hivatása a népnevelés, s egyetlen vágya az e téren ara-

tott siker elismerés lehet, az ily nehézségek számba nem vehetők, s a fáradság kedves fáradság kell hogy legyen. Én két évig tanítottam ily irányban a „szent-történetek“-et és mondhatom meglehetősen sikerrel.

De menjünk tovább. Természettani leczkén vagyunk. A tanító a szivárványról beszél. A tárgy a legalkalmasabb időben vétetett elő. A szivárvány élénk színekkel ivel a láthatár fölött, a nap nyugaton teljes fényben ragyog. A tanító élénken el is magyarázza e szép természeti tüneményt; megérteti annak színvegyü-lékeit stb. Az eredmény is meglepőnek látszik; az ösz-szefoglaláskor minden gyermek úgy elmondja a tanul-takat, mintha az anyag teljesen és minden ízében fel-dolgozva sajátja volna. A tanító pedig egész lelki nyu-galommal meg van elégedve ez eredménynyel. És va-lyon tanított-e eléggé az életnek?

Megengedem, hogy a gyermekek tudják, miként áll elő a szivárvány, sőt a szinképződést is sejtik, tud-ják, hogy:

„Üres kép, játszi sugár
Mit olyankor szemök lát,
S nem hid az, mely összekötné
Földdel a menny kapuját.“

De, fájdalom, tudják azt is, mert hisz atyjuk ol-vasta nekik:

„Mi van annak belsejében? . . .
Ezer ördög, lidércz, sárkány,
Melyek zúgva vad mörögve (!)
Ide le a földön járván:
Férfit, asszonyt, leányt sorba—
Ergadnak a pokolba!

Igaz, én beszéltem oly kis tudósokkal, kik idézték koszorus költőjük Tatar P. vagy az ördök tudja melyik-nek „Csörgő Jancsi vagy utazás a pokolba“ című borzasztóan hőskölteményéből e scrokat, épen ak-kor, midőn a tanítóbaícsi a szivárványról tartott épületes előadást, És a tanító e babonás hitet nem verte ki a fejéből sem Péternek, sem Pistának. Ő sem sokkal többet javított, mint a mennyit a „Csörgő F.“ írója rontott. . . Emes a nép hitét versbe szedte, amaz a népet balhiedelmében a szivrontó, lélekölő ba-bonáságban tovább ringatozni hagyja.

De lássuk mit tart a nép a szivárványról. Közön-séges, s általánosan ismert vélekedés a népnél az, hogy a szivárvány szivja föl, egyik-másik kútból, folyóból sat. a fellegek számára a vizet, mely aztán eső alakban, szép csendesén vagy pedig „zúgva vad mörögve“ a föld-re hull. E hit elenyészik a mint a gyermek a szivár-ványt mint természet-tüneményt megismerte. De elenyé-szik még előbb, midőn a beszéd és érts gyak.-ból a gőz, köd, felleg sat.-ról tanul. Hanem van egy más babonás hit, mely azt tartja: ha egy napon két szivárvány van (délelőtt és délután) az égne-k szüksége van valakire, t. i. valaki meghal! Ez oly nevetséges balhit, mely első tekintetre inkább ártat-lannak tünik föl, mint olyannak, mely figyelmünkre ér-deemes. Hadd higgye ezt a kinek tetszik — mondja vala-ki e sorok olvasásakor, — hisz abban igaza van a ba-bonás hitnek, hogy az égne minden nap van valakire szüksége, mert nincs nap haláleset nélkül. Igaza van és én nem is mondom, hogy káros lenne e babona, mig nem hisszük azt. De a nép azon éjjel nyugalmasan nem hajtja le a fejét, melyet megelőző napon két szivárványt látott, Retteg az egész család s eszt veszti aprója-nagyja. Jó, hogy ha valamelyiket a félelem miatt

valóban nyakon nem ragadja a halál. És e babonás hit, minden alap nélkül, nem egy vidéken el van terjedve. S ha a tanító nem igyekszik megismertetni a nép babo-nás hitét, erről mit sem tudva, tovább is meghagyja bolond hitében a népet.

A ki tanítani akar, szép eredményt ér el ha a ta-nítandó tárgyat és növendékeit ismeri; de a ki nevelni, oktadni is akar annak ismerni kell az életet, melynek számára embereket teremt. Különösen egy falusi tani-tónak (lelkésznek) kell jól ismerni a népet, melynek kö-rében mozog; mert a népismerete nélkül minden egyéb, csak a nép tanítója nem. Igyekezék megismerni különösen a nép babonás hitét. S megismerve hozza összekötetésbe tantárgyaival, igyekezék oda hatni, hogy a babonás hit — e sötét folt — kitisztuljon a népéletből s így a vallás-erkölesi élet fejlődésének szabad tér nyil-jék. A realis élet is föl hívja a tanítót e munkára, hisz a ragya, a jég s más elkerülhetetlen természeti csapá-sok nem tesznek anynyi kárt a természetben. mint a babonás hit Az írás-olvasás mestersége hasznos, de ha értelmi fölvilágosodás nincs ez ismerethez kötvé — talán mondhatjuk — káros. A ki olvasni tud s babonás, az legjobb esetben a ponyva irodalom termékeit használja föl, melyek babonás hitének elegendő tápot nyujtanak. Ha ily eredményeket mutatunk föl a népnevelés terén, akkor az „óriás haladás“ hangzatos kifejezése oly vastag paradoxon, melyhez hasonlót többet nem találunk. A szorosán vett (falusi) népnevelés pedig — a ki nem hiszi, járjon utána — vajmi kevéssel áll előbb.

Boér Miklós.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

Titkári jelentés

a kolozsmegyei tanítótestület 1877. nov. 1-től 1878. nov. 1-ig lefolyt évi működéséről, felolvasta titkár Paal Fe-rencz a tanítótestületnek Kolozsvártt, a városház nagyter-mében tartott közgyűlésén 1878. okt. 31.

(Vége.)

h) A tantestület könyvtárában, a mely a belvárosi Fröbel-intézet irodájában van, a tulajdonos társulat és intézeti elöljáróság szives engedélyével — elhelyezve, jelenleg rendben, leltározva van 389 munka, 569 kötetben; továbbá tantestületünk könyveinek czim-jegyzéke és a most pár éve felolvasott s 500 példány-ban kinyomatott értekezésből mintegy 200 példány.

Hálásan kell itt megemlékeznünk azon jóltevőkről, a kik az 1876. ápril 22-én dühöngött tűzvész által tel-jesen elpusztított könyvtárunk felsegéléséhez járultak a lefolyt évben kegyes adományaikkal. Névszerint a bras-sómegei tanítóegylet a mult év végén tartott közgyü-lése alkalmával gyűjtést rendezett és a szives adako-zóktól összegyűlt 16 frtnyi összeget titkára, Józsa Mi-hály pályatársunk által hozzánk január havában be is szolgáltatva. Továbbá Rieger Imre tagtársunk ajándéko-zott 21 művet 34 füzetben, Kiss Sándor tagtársunk 6 drb. könyvet, a melyek a szerkesztőségnek küldettek meg az illető szerzők vagy kiadók által ismertetés végett.

A tantestület számára járatott lapok a következők voltak: „Néptanítók lapja“, Vasárnapi ujság“, „Népis-kolai tanügy“, „Tanügyi füzetek“, „Erdélyi protestans

közlöny, „Népnevelők lapja“, „Magyar tanügy“, „Az aradvidéki tanító-egylet közlönye,“ a „Néptanoda“ és végül a „Család és iskola“ tehát összesen 10 féle lap.

i) Az irattárról felolvasott bizottsági jelentés így szól: „A folyó egyleti évi iratokat rendezve talál-
tuk és pedig a 29-től a 48-ig terjedő leltári számokkal ellátva.“ A mult évekről összeállított csomagokból egyes darabok évek óta hiányoznak s valószínűleg az egyleti helyiséget elpusztított tűzvész áldozatai lettek s így ki-pótolhatlanok.

k) A tanszertár a lefolyt egyleti évben sem gyarapodott; a meglevő, csekélyszámu tanszerek és eszközök azonban, a kiküldött bizottság jelentése szerint, hiány nélkül, rendben találtattak. A tanszertárnok a márczius 30-án tartott választmányi gyűlés elébe terjesztett ugyan egy lajstromot a megszerzendő, többnyire physikai taneszközökről, de a választmány e gyárilag készült s nem eléggé biztos tanszereket nem tartotta érdemesnek a meghozatalra. És valóban t. közgyűlés! a központi választmánynak ez az óvatossága s takarékoskodása menthető és kimagyarázható, ha fontolóra vesszük, hogy egy tanszertárt annyira beállítani, hogy ne csak látszatja legyen, de valósággal értékes és tanulságos darabokat tartalmazzon, nevezetesen jó szemléleti képeket a természetrajz 3 országából, az emberek foglalkozásairól, továbbá egyes történelmi eseményekről; aztán a tanításhoz szükséges természettani eszközöket; terményrajzi gyűjteményeket; a számtan, mértan tanítását megkönnyíteni czélozó gépeket! különböző vezér- és tankönyveket, térképeket, asztal és padmintákat, rajz- és íróeszközöket, stb. stb. Mindezeknek csak hiányos beszerzésére is rendelkezünk kelle-ne legalább egy pár ezer forinttal. És van e célra 140 frtkun és 52 krunk, s e csekély összeggel szemben naponta olvassuk a jobbnál jobb tanszerekről s eszközökről az értesítéseket, clyanokról, a melyek mindnyájan méltó helyet foglalnának el egy oly gyűjteményben, a melyet specialiter tanszertárnak neveznek. A pénz meg van, s akármelyik nap el lehet költeni, de a választmány nem tartaná helyes dolognak egy rakás lomot összevásárolni csak azért, hogy a leltári szám szaporodjék, sőt ajánlandónak tartja, hogy a t. közgyűlés ujonnan megválasztandó tanszertárnokának is adja utasítás-ba, hogy költekezéseit a központi választmány étasítása szerint és beleegyezésével tegye meg. A tanszertár az állami tanítóképezde gyakorló iskolájának egy kis mellékszobájában van elhelyezve: ez a körülmény feleslegessé teszi azoknak a legszükségesebb taneszközöknek és szerelvényeknek a bevásárlását, a melyek a gyakorló-iskolában már megvannak s bármikor megszemlélhetők.

Ezek után a titk. jelentés szól tantestületünk pénztárának állásáról, majd megemlékezik a választmány azon munkálatáról, melyben a III. e. t. gyűlés tétéleire nézeteit felfejtette, de a melyet lapunk egész terjedelmében közölt s így ezúttal azt mellőzhetvén rátérünk a jelenés végsoraira, mely így hangzik:

Tisztelt közgyűlés! az elmondottakban adott számot a központi választmány egyletünk jelen állapotáról,

a választmány intézkedéseiről, a bizottságok működéséről, a vidéki körök tevékenységéről, szóval tantestületünk ez évi összes munkálkodásáról. Ha nem önmagunknak számolnánk be sáfárkodásainkról, t. tantestület, tarthatnánk attól, hogy idegen bírálóink között nem egy fogna találkozni, a ki ugyi télne, hogy nem eléggé nagy szabásu dolgokkal foglalkoztunk. Ebben a világtárlatos korszakban, a midőn, itt, ott mindegyre különféle kiállításokat rendeznek, nemcsak laikusoknál, de még az irodalom, s különösen a napi sajtó kritikáiban is vehetjük észre, hogy sokszor csak a közszemlére kiállított bolti kirakatok után itélnék és becsülnék, nem ügyelvén arra, hogy benn a bolt fiókjai nem üresek-é? Hisz-szük, hogy némelykor eféle czikkekre is szükség van a közfigyelem felébresztésére s a részvét meghódítására, de azt is tudjuk, hogy ezek mindig a lényegesebb és fontosabb dolgoktól vonják el az időt és munkaerőt. Egy néptanítói egyesületnek jogköre sokkal korlátoltabb s hatásköre szerényebb, mintsem a nyilvános élet küzd-homokján babérokért versenyezhetne. Az ő világa az iskola, s természetes feladata tagjainak szakszerű ön-mivelése, s ha kiválóan czekekkel foglalkozik, nem té-veszti el célját szemé elől. Így fogva fel a központi választmány tantestületünk munkakörét, nyugodtan bo-csátja számadását a t. közgyűlés itélete alá.

Váradi Károly,
elnök.

Paal Ferencz,
titkár.

A sepsi tanítói járáskör folyó év november 4-én tartott gyűlése:

A mult ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után:

Bartha Béni a III-dik egytetemes tanító-gyűlés szak-tülei közül beszámolva megemlékezik Szarvas Gábornak a «Nyelv hagyományok, népies szólás módok gyűjtéséről» tartott előadásáról. S miután melegen meg-emlékezik e fontos tárgyról, egyuttal szól a gyűjtésekre vo-natkozó utasításokról is tájékoztatásul s gyűjtésre hívja fel ta-nító társait. Majd megemlékezik Dr. Czobor Bélának a régészetről tartott előadásáról is. Elmondja, hogy az előadás főleg arra irányult, hogy a régészet iránti érdeklő-dést a néptanítókbán is ébreszse s e nagyfontosságú nemzeti vállalatnak megnyerje azokat. »A nép az, mely ásó, kapa és eke által napfényre hozza a régészeti tárgyakat; a nép-tanító pedig az, ki a nép között élve, összegyűjtheti ezen tárgyakat.« Előadását a gyűjtésre vonatkozó felhívással vég-zi bé.

A többi szakülésekről egy következő gyűlésen teszi meg jelentését. Különösen szólni fog dr. Szabóky Adolfnak »az ipar-oktatásról,« Dömötör László ügyvédnek »a m é h é s z e t r ő l « tartott előadásáról.

A tanszer kiállításról nagy elismeréssel nyilatkozik; megjegyzi azonban, hogy könnyebb áttekintés végett ohaj-tandó lett volna, miszerint a tanszerek nem annyira szak-csoportokban, hanem az egyes iskolák jellegének s az azok szerinti osztályozásnak megfelelőleg lettek volna rendezve.

2) Csinádi Lajos ismerteti és bírálja Madszar Jánosnak a népiskolák számára irt számtani vezér- és ga-korló könyveit. Előadó szerint e könyv a gyakorlati alkal-mazásnál sok lényeges hiányt mutat föl.

3) Binder Lajos gépész-mérnök a szövészeti tan-műhelyt s azokban a szövő-gépeket ismertette a szövő-gépek történelmi fejlődésével kapcsolatosan; végül felhívja a tani-tókat, hogy hazamenve községükben e fontos iparág körüli érdeklődést ébresszék.

2) Az indítványok közül kiemeljük:

a) Tarczali Endre azon indítványát, mely szerint egy tanszer-muzeum állíttatnék fel körünkben s e végből felkéri a tagokat a tagsági díjak befizetésére.*)

b) Bartha Béni a III-dik osztály számára egy oly földrajzi tankönyv szerkesztését hozza javaslatba, mely a ministeriális tanterv alapján Háromszékmegyét venné kiindulási pontul s Erdélyt részletesen ismerteté.

c) Indítványoztatik, hogy a fiókkör évenként tartson 4 közgyűlést és pedig 2 központit- és 2 vándor-gyűlést.

Az indítványok kevés vitatkozás után mind elfogadtattak.

Több tárgy nem lévén, elnök a gyűlést bezárja.

Cserei Gyula,
jegyző.

IRODALOM.

Kozma Józsefné, a kolozsvári tanítónőképezde derék tanárnője, lapunk munkatársa, egy valóban lézagpotló könyvre bocsátott ki aláírási felszólítást. E könyv Maier Paulinának, a reutlingeni nőimunka-iskola tanítónőjének sok évi tapasztalatok után írt műve: „A női- és gyermek-ruhák mintarajzolásának és készítésének alapos tanítására szolgáló, könnyen megérthető tankönyv“, mely e szerint a háziipar legfontosabb terét: a női- és gyermekruhák készítését öleli fel, s arra nyújt gyakorlati utmutatásokat és mintákat. Ez a családokra és tanügyre egyaránt nagy becsű mű eredetije rövid 4 év alatt 4 kiadást ért, mi elég világos bizonyítéka értékének. Kívánjuk, hogy a mily becsülésre méltó Kozma tanárnő törekvése, ép oly méltó támogatásban részesüljön a magyar nőközönség részéről s ne legyen a részvétlenség akadályá annak, hogy e mű mielőbb magyar fordításban sajtó ajá kerüljön. A 6 ivnyí szöveg mellett 40 minta-rajzlapot tartalmazó mű előfizetési ára 2 frt. bolti ára 2 frt 50 kr. lesz. A megrendelések legkésőbb új év első napjáig teendők meg. Gyűjtőknek tíz példány után egy tisztt. péld. jár.

A „Magyar Lexikon“-ból, e hivatásának hova-tovább mind inkább megfelelő nagybecsű műből, a XIII. XIV. XV. és XVI. füzetek is megjelentek Magyarország népességi sűrűségét, Magyarországon természet borfajokat kitüntető térképeket, továbbá a klasszikai ókor isteneinek és a magyar koronázási jelvényeknek színes rajzait hozza melléklétül.

Az Abafi Lajos által szerkesztett „Nemzeti könyvtár“-ból eddig 12 füzet jelent meg; közelebb megjelent füzetek Kármán, Mikes és Kazinczy becses műveit tartalmazzák. Egy füzet ára 30 kr.

„Legolcsóbb képes gyermek-lap.“ E címet viseli a legújabb gyermek lap, melyet Kálmán Lajos

*) Nő ez alából bajosan lesz tanszer-muzeum. Különböben utalunk e törekvő egyület tanító testületünk legközelebbi titkári jelentésének e tárgyra vonatkozó észrevételeire. Szerk.

szerkeszt. A hozzánk beküldött I-ső szám élénk, változatos és igen csinos kiállítás. Ára fél évre akár egy-szerre megküldve, akár füzetenként. havonként 80 kr. Előfizetéseket elfogad Tettey N. könyvkereskedése, Budapest, Váci u. 27 sz.

„Az arad vidéki tanító-egylet közlönye“ ez évvel megszűnik s helyette „Általános tanügyi közlöny“ címmel heti lapot ad ki e derék egyület György R. és Máday M. szerk. mellett. Ára egy tanévre 4 frt. lesz.

VEGYESEK.

— »A gyermekek nevelése a primitív népeknél« s a „Közoktatás a párizsi közkiállításon“ című cikkeinket lehetetlen volt ez évfolyamban lapunk szűk tere miatt bevégezni, s így ezekből 1—1 közlemény a jövő év folyamra marad. Mindkét cikk tárgya az átvitelt lehetővé teszi s csak olvasóink elnézését kérjük.

— Az erdővidéki tanító-egylet tanulságos közgyűléséről akkor kaptuk a tudósítást, midőn sajnálatunkra már térrel nem rendelkezünk. Mielőtt tehát azt egész terjedelmében közölhetnők, örömmel jegyezzük fel a tantestületnek ránk nézve a mily örvendetes, épen oly megtisztelő azon határozatát, melyben kimondotta, hogy a „Család és Iskola“ az erdővidéki részek ez egyetlen tisztán tanügyi lapját mind szellemileg, mind anyagilag melegen fogja támogatni. E határozat egyik ágára azonnal tettel is feleltek, mennyiben tizenegyen iratkoztak be a „Cs. és Isk.“ előfizetői közé azon pályatársaink közül, kik eddig e lapnak nem voltak pártolói. Vajha a derék erdővidékiek példája utánzásra találna, különösen az erdővidéki pályatársak s általában a magyar családok közt!

— Nyilvános nyugtatóványok (Folytatás) a „Család és Iskola“ 1878-ki folyamára fizettek:

a) egész évre 3 frttal.

196. Adorján Miklós tan. Csurgón. 197. Állami iskola Csucs-Koppánd. 198. Csikmezei felső-népiskola Csikszere. 199. Fekete János tanító B.-Hunyad. 200. Osváth Albert tan. Koltó. 201. Páll Sándor kir. főgazgató Kolozsvár. 202. Ravasz György tan. B.-Hunyad. 203. Reitter Károly tan. Segesvár. 204. Szöllösi István képezd. tanár Kolozsvár. 205. Simon Elek kir. tanácsos és polgár mester Kolozsvár.

b) 1878. II-ik felére 1 frt 50 kr-ával.

206. Bács György tanító B.-Hunyad. 207. Borbély József vezértanító Szt.-László. 208. Deák József polg. isk. tan. Kolozsvár. 209. Dömötör Krisztina tanítónő Kecskemét. 210. Fazakas József képezd. tanár Kolozsvár. 211. Faluvégi András tan. Árkos. 212. Geréb Márton ev. ref. főgymn. tanár Kolozsvár. 213. Göcz József tanárjelölt Budapest. 214. Görög István főgymn. igazgató S.-Szt.-György. 215. Hugyecz Eliza tanítónő Szentés. 216. Iparos ifjak önképzőköre Kolozsvár. 217. Löw Leontin Fröbel intézeti tanítónő Kolozsvár. 218. Polgári iskola Deés. 219. Spengel Ede ev. luth. tanító Kolozsvár. 220. Tanítóképezde kir. kath. Szathmár. 221. Varga Dénes unitárius tan. Kolozsvár. 222. Váradí Lujza tanítónő Torda. 223. Böhm Jenke tanítónő, Brassó. Kolozsvárt 1878, december 13-án.

Propper Ferencz,
testületi pénztárnok.